

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประเด็นช่วยสัมภาษณ์ข้อมูลระดับชุมชน จำนวน 2 ราย (ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน)

1 ทรัพยากรสาธารณะเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน

- 1.1 พื้นที่สาธารณะ (จำนวนแห่ง ประเภทพื้นที่ วัตถุประสงค์เพื่อการใช้ประโยชน์)
- 1.2 แหล่งน้ำสาธารณะ (จำนวนแห่ง ประเภทแหล่งน้ำ วัตถุประสงค์เพื่อการใช้ประโยชน์)

2 ระบบสาธารณูปโภคภายในชุมชน

- 2.1 เส้นทางคมนาคม (ประเภท จำนวนเส้นทาง ช่วงเวลาการก่อสร้าง)
- 2.2 ระบบประปาชุมชน
- 2.3 ระบบไฟฟ้า

3 สถาบันการศึกษา

จำนวน ที่ตั้ง ระดับการศึกษา

4 สถาบันทางศาสนา

จำนวน ที่ตั้ง ประเภท

5 วัฒนธรรมประเพณีและความเชื่อ

5.1 การยึดถือวัฒนธรรม(การยึดถือปฏิบัติ การสืบทอด ความต่อเนื่อง)

5.2 ประเพณีท้องถิ่น(การยึดถือปฏิบัติ การสืบทอด ความต่อเนื่อง)

5.3 ความเชื่อ (ความเชื่อส่วนบุคคล ความเชื่อชุมชน)

ประเด็นช่วยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (KI) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงต่อการดำรงอยู่
ของควายจำนวน 10 ราย

1. ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ สกุล.....เพศ.....อายุ.....ปี
วันที่ให้สัมภาษณ์.....ผู้สัมภาษณ์.....
สถานที่สัมภาษณ์.....

2. การเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่

อดีต

- 2.1 พื้นที่เลี้ยงสัตว์ (ฤดู).....
2.2 แหล่งน้ำธรรมชาติเลี้ยงสัตว์ (ฤดู).....
2.3 พื้นที่อื่น ๆ (ฤดู).....

ปัจจุบัน

- 2.4 พื้นที่เลี้ยงสัตว์ (ฤดู).....
2.5 แหล่งน้ำธรรมชาติเลี้ยงสัตว์ (ฤดู).....
2.6 พื้นที่อื่น ๆ (ฤดู).....

3. การเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตข้าว

อดีต

- 3.1 ขั้นตอนการปลูกข้าว.....
3.2 ขั้นตอนเตรียมพื้นที่.....
3.3 ขั้นตอนการเก็บเกี่ยว.....
3.4 ขั้นตอนบำรุงรักษา.....

ปัจจุบัน

- 3.5 ขั้นตอนการปลูกข้าว.....
3.6 ขั้นตอนเตรียมพื้นที่.....
3.7 ขั้นตอนการเก็บเกี่ยว.....
3.8 ขั้นตอนบำรุงรักษา.....

4. รูปแบบการเลี้ยงควาย

อดีต

- 4.1 รูปแบบการเลี้ยงควาย.....
- 4.2 สถานที่เลี้ยง.....
- 4.3 ความสมบูรณ์ของพืชอาหาร.....
- 4.4 วัตถุประสงค์การเลี้ยงควาย.....

ปัจจุบัน

- 4.5 รูปแบบการเลี้ยงควาย.....
- 4.6 สถานที่เลี้ยง.....
- 4.7 ความสมบูรณ์ของพืชอาหาร.....
- 4.8 วัตถุประสงค์การเลี้ยงควาย.....
5. การเปลี่ยนแปลงอื่นๆ
- 5.1 .....
- 5.2 .....
- 5.3 .....
- 5.4 .....

ประเด็นการเสวนากลยุทธ์การอนุรักษ์ควายไทย

1. คุณค่าจากควายในการดำรงอยู่ร่วมกัน

- 1.1 อดีตดำรงอยู่ร่วมกันอย่างไร คุณค่าจากควาย.....
- 1.2 ปัจจุบันดำรงอยู่ร่วมกันอย่างไร คุณค่าจากควาย.....
- 1.3 อนาคตจะดำรงอยู่ร่วมกันอย่างไร.....

2. วิธีการอนุรักษ์ควายไทยในพื้นที่เป้าหมาย

- 2.1 แนวคิดการดำรงอยู่ร่วมกัน.....
- 2.2 วิธีการจัดการเพื่อการดำรงอยู่ร่วมกัน.....
- 2.3 เป้าหมาย.....
- 2.4 องค์ความรู้ระดับบุคคล ระดับท้องถิ่น และระดับสากล.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางภาคผนวกที่ 2 บันทึกเปรียบเทียบการใช้แก๊สปิโตรเลียมและแก๊สชีวภาพมูลควาย:

รายเดือน

วันที่	จำนวนการเติมมูลควาย สด (กิโลกรัม)		เวลาการใช้แก๊สชีวภาพมูล ควาย เดือนตุลาคม 2555 (นาทีก)		เวลาการใช้แก๊สปิโตรเลียม เดือนกันยายน 2555 (นาทีก)	
	เช้า	เย็น	เช้า	เย็น	เช้า	เย็น
1	5	5	34	30	27	26
2	5	5	26	52	35	27
3	5	5	33	53	37	30
4	5	5	67	42	31	18
5	5	5	43	47	52	27
6	5	5	51	38	-	38
7	-	10	26	26	52	25
8	5	5	45	-	32	40
9	5	5	48	-	27	36
10	5	5	44	-	35	41
11	-	10	42	46	37	33
12	5	5	62	32	-	37
13	10	-	37	46	-	-
14	10	-	44	28	40	32
15	5	5	26	41	-	-
16	5	5	-	69	42	43
17	5	5	36	42	26	35
18	5	5	47	30	35	27
19	10	-	34	54	-	46
20	5	5	36	43	42	23
21	5	5	41	61	25	28
22	5	5	32	28	-	32

วันที่	จำนวนการเติมมูลควายสด (กิโลกรัม)		เวลาการใช้แก๊สชีวภาพมูลควาย เดือนตุลาคม 2555 (นาที)		เวลาการใช้แก๊สปิโตรเลียม เดือนกันยายน 2555 (นาที)	
	เช้า	เย็น	เช้า	เย็น	เช้า	เย็น
23	5	5	52	-	-	35
24	-	10	-	53	26	28
25	5	5	41	37	30	25
26	5	5	41	68	-	36
27	-	10	40	48	42	-
28	10	-	-	52	หมด	หมด
29	10	-	-	36	หมด	หมด
30	-	10	32	59	หมด	หมด
31	-	10	-	74	หมด	หมด
	150	160	40.38	45.74	21.71	24.77

หมายเหตุ

ปริมาณมูลควายสด จำนวน 310 กิโลกรัมต่อเดือน

เวลาการใช้แก๊สชีวภาพมูลควายเฉลี่ย 43.06 นาทีต่อวัน

เวลาการใช้แก๊สปิโตรเลียมเฉลี่ย 23.24 นาทีต่อวัน (ต้นทุนต่อถังขนาดความจุ 16 กิโลกรัม ราคา 317 บาท)

ตารางภาคผนวกที่ 3 แบบการบันทึกภาคสนาม (ดัดแปลงจากสุภาภักดิ์ จันทวานิช)

	กิจกรรม/เหตุการณ์	รายละเอียด
1 กิจกรรม		.....(วัน เวลาและสถานที่)
1.1 เหตุการณ์ที่ 1	ส่วนที่ 1 ON (Observation Note)	-จุดบันทึกสิ่งที่สังเกตตามความเป็นจริง(ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร กับใครและทำไหม)
	ส่วนที่ 2 TN (Theoretical Note)	-สมมติฐานเบื้องต้น ประกอบกับแนวคิด ทฤษฎี แสดงความคิดเห็น
	ส่วนที่ 3 MN (Methodological Note)	-บันทึกความรู้สึกรู้สึกส่วนตัวของผู้วิจัย ปฏิบัติวิจัยผู้ถูกสังเกต และสร้างข้อสรุปเชิงนามธรรม เพิ่มเติมข้อมูลเชิงลึกด้วยประเด็นสัมพันธเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์
1.2.....		
1.3		
2 กิจกรรมความพึงพอใจความงามที่ยามนี้		
2.1 เหตุการณ์ที่ 1		
2.2		
2.3		

ตารางภาคผนวกที่ 4 ข้อมูลบันทึกภาคสนามกลยุทธ์เสริมสร้างสำนัก

กิจกรรม/เหตุการณ์	สมมติฐานผู้วิจัย	ข้อสรุปของผู้วิจัยและข้อมูลเชิงลึกประเด็นสนใจจากการสัมภาษณ์(สังคัม, สวัสดิ์, วิชัย, วิจิตร, อ่อนสา, ทองวัน, จันทร์, วัลลพ, ทองแดง, ทวี)
<p>กิจกรรมได้ชีวิตควายคืนนา</p> <p>วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2555 ผู้วิจัยได้ร่วมกิจกรรมประเพณีบุญคูณลาน ผู้วิจัยเข้าร่วมกิจกรรมนี้ในวันที่มีประชาชนทั่วทั้งตำบลหนองแวงมาร่วมกิจกรรม นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองขุ่น ได้จัดกิจกรรมประกวดบ้านสวยงาม (สุนันทนา) แสดงวิถีชีวิตชาวนาจากทุกหมู่บ้าน จำนวน 15 ชุม ชวาบ้าน สนุกสนานกับการร่วมกิจกรรม โดยนำข้าวและอาหารมาร่วมกันทำ ที่ชุม บางชุมนำเหล่าสาโทมาร่วมดื่มด้วย จากนั้นจึงทำการผู้วิจัย ข้าวและข้าวผู้วิจัยในครัวด้วยกัน ทุกคนรอบครัวก็จะนำข้าวในเตาตนเองมากองร่วมกัน พร้อมกับนำความของตนเองมาร่วมพิธีผู้วิจัย ด้วย ซึ่งเป็นภาพกิจกรรมที่ผู้วิจัยไม่เคยเห็นความร่วมมือเช่นนี้มาก่อน จะเห็นองค์ประกอบของวิถีชาวนาอย่างเด่นชัด พิธีผู้วิจัยก็กระทำอย่างศักดิ์สิทธิ์ตามวัฒนธรรมที่เคยสืบทอดมา</p>	<p>สืบทอดให้ชุมชนและอนุชนรุ่นหลังได้ศึกษา</p>	<p>1. (สวัสดิ์) เป็นการแสดงออกถึงความเคารพต่อผู้มีพระคุณ (ข้าวและควาย)</p> <p>2. (จันทร์) สำนึกข้าวแดงแกงร้อน</p> <p>3. เป็นสิริมงคลแก่ควายและข้าว</p> <p>4. (วิชัย) เชื่อว่าจะลดต้นทุนค่าให้ได้ผลผลิตในปีต่อไป</p> <p>อุดมสมบูรณ์ไม่ขาดแคลน</p>

กิจกรรม/เหตุการณ์

สมมติฐานผู้วิจัย

ข้อสรุปของผู้วิจัยและข้อมูลเชิงลึกประเด็นสนใจจากการสัมภาษณ์(สังคม,สวัสดิ์,วิทย์,จิตศร,อ่อนสา,ทองวัน, จันทร์, วัลลพ,ทองแดง,ทวิ)

ผู้วิจัยลงเก็บข้อมูลและมีความสัมพันธ์กับพื้นที่วิจัยอย่างแนบแน่นเห็นสังเกตพบว่าหลายคนได้บ่นถึงการใช้จ่ายหญ้าในนาข้าว จึงได้ลงสำรวจพื้นที่เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2555 พร้อมกับนายทองวันศรีหาเวช นายทองแดง เหมมรา และนายสันต์ เหมมรา ช่วงก่อนลงนาจะเห็นชาวบ้านนำปุ๋ยคอกไปกองไว้ที่นาเกือบทุกราย นอกจากนั้นพื้นที่นา 2 แปลงจะเห็นหญ้ากำลังเหี่ยวเฉา ใบไหม้ จากการสอบถามทราบว่า นี้อัตราที่ของยาฆ่าหญ้า น่าจะฉีดพ่นมาแล้วประมาณ 3 วัน อันตรายสำหรับวัวควายมาก ก็คิดว่าจะมาแวะเติมหญ้าในบริเวณนี้

1. เป็นความสับสนเกิดความแปลกกึ่งของคณและควาย เนื่องจากไม่มีที่ปล่อยเลี้ยงหรือผูกค้ำก่อนลงนา
2. หญ้าในนาเมื่อปล่อยให้แห้งก็สามารถกำจัดได้โดยไม่ต้องเป็นต้องใช้ยาเลย
3. วิธีหว่านข้าวก็สามารถหว่านไปพร้อมกับหญ้าเลย หรือไถหลายรอบก่อนหว่านข้าว กลับหญ้าให้ตัวเอง แต่งค้ำนาให้สามารถเก็บน้ำได้เมื่อต้นข้าวโต
4. (ทองแดง) ให้นำส้มควนไม้ที่ได้จากเตาเผาถ่านไม้ในโรงเรือนฯ นำใส่ขวดไปปักไว้ใกล้แปลงผักก็สามารถได้แมลงพืชได้แล้ว หรือใช้วิธีผสมน้ำแล้วฉีดพ่นในแปลงนาหรือแปลงผัก มีความปลอดภัยไม่เป็นอันตรายใดๆ
5. (อ่อนสา) กบ เขียดหนีตายจากยาฆ่าหญ้าข้างเคียง เนื่องจากไม่เคยใช้ยาเลย

กิจกรรม/เหตุการณ์	สมมติฐานผู้วิจัย	ข้อสรุปของผู้วิจัยและข้อสังเกตเชิงลึกประเด็นสนใจจากกรณีภาพณ์(สังคม,สวัสดิ์,วิถี,วิถี,วัฒนธรรม,อ่อนสา,ทองวัน, จันทร์, วัลลพ,ทองแดง,ทวิ)
<p>กิจกรรมบุญคุณสถาน ผู้ขวัญเข้า ผู้ขวัญควาย</p> <p>แนวคิดการอนุรักษ์ควายของเครือข่ายฯ ได้เป็นที่มาสนใจจากองค์กรภายนอกใกล้เคียง จากสื่อประชาสัมพันธ์และการสนทนา ระหว่างบุคคล จึงมีองค์กรจากภายนอก ได้มาประสานเพื่อจัดขอเรียนรู้ ระหว่างปี 2555-2556 จากการศึกษาของโรงเรียนบ้านหนองยุง และโรงเรียนเทศบาลนำนักเรียนเข้าร่วมบุญคุณสถานผู้ขวัญเข้า ผู้ขวัญควาย จึงได้ประสานขอให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มาเรียนรู้ร่วมที่โรงเรียนฯ โดยให้พ่อครูชาวบ้านที่หน้าที่เป็นผู้สอน โดยเข้าเรียนทุกวันพระระหว่างภาคเรียนที่ 2/2554 (ตุลาคม 2554 - มีนาคม 2555)จำนวน 45 คน ผู้วิจัยสังเกตการเรียนของนักเรียน 6 ครั้ง ประเด็นการเรียนคือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวข้องกับควาย และความรู้อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>มีความสูงกับการเรียนตาม อธิบายได้ เรียบร้อยอย่างอิสระ</p>	<p>1. นักเรียนเข้าใจและสามารถถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับควาย จากการศึกษาและถอดบทเรียน</p> <p>2. ทักษะการอยู่กับควาย (เข้าใจว่าต้องเล่นอยู่อย่างไรจึงจะเกิดความคุ้นเคย)</p> <p>3. คิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง (บางกิจกรรมไม่ต้องให้พ่อครูชี้แนะมากนัก เพียงแต่แนะนำบางประการก็สามารถเข้าใจและใช้กลุ่มร่วม)</p> <p>4. สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เข้าใจว่าสิ่งใดควรปฏิบัติ หรือถูกอย่างไร ผิดอย่างไร (สำนึกหรือความรู้ตนว่าควรหรือไม่อย่างไร)</p>

กิจกรรม/เหตุการณ์	สมมติฐานผู้วิจัย	ข้อสรุปของผู้วิจัยและข้อมูลเชิงลึกประเด็นสนใจจากการสัมภาษณ์(สังคม,สวัสดิศ,วิชัย,จิตติ,อ่อนตา,ทองวัน,จันทร์,วิมลพ,ทองแดง,ทวี)
<p>กิจกรรม/เหตุการณ์</p> <p>วันที่ 28 เมษายน 2555 จังหวัดทหารบกร้อยเอ็ด (ค่ายประเสริฐสงคราม) ได้จัดทำโครงการร่วม “โรงเรียนถึงแควดล้อม” (Eco-school) ร่วมกับโรงเรียนเทศบาลวัดป่าไร่ ได้ประสานขอใช้พื้นที่โรงเรียนฝึกสอนควาย คน ไถนา เป็นพื้นที่เครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันในการสร้างสำนึกให้ชุมชนเล็งเห็นการดำเนินชีวิตตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมทั้งให้พ่อครูควายเป็นผู้นำในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กำลังพล เพื่อจะได้นำไปถ่ายทอดหรือขยายผลสู่เกษตรกรรายอื่นๆ ต่อไป</p>	<p>สมมติฐานผู้วิจัย</p> <p>ควายสนับสนุนการค้าเนินชีวิตตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง</p>	<p>ข้อสรุปของผู้วิจัยและข้อมูลเชิงลึกประเด็นสนใจจากการสัมภาษณ์(สังคม,สวัสดิศ,วิชัย,จิตติ,อ่อนตา,ทองวัน,จันทร์,วิมลพ,ทองแดง,ทวี)</p> <p>บทบาทของควายเป็นส่วนหนึ่งเพื่อช่วยในการสร้างสำนึกการค้าเนินชีวิตแบบพอเพียง เพื่อเสริมสร้างควมมั่นคงในระดับครัวเรือนอื่น</p>

กิจกรรม/เหตุการณ์	สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ	สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและเชษฐภคินีเสด็จเยือนสถานศึกษา
<p>วันที่ 19 เมษายน 2556 พันตรีสง่า คำล้ำถัน กองอำนาจการรักษามันนังกงภายในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้ประสานขอรับการสนับสนุนความจากทางได้ชีวิตของ บ.เดอะมอลล์ กรุ๊ปฯ เพื่อนำไปมอบให้กับเกษตรกรชุมชนที่อาศัยอยู่รอบป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อป้องกันการบุกรุกผืนป่า โดยรัฐตอบแทน โดยทำให้ความเป็นกรณีพิเศษแต่ต้องจัดการอยู่ร่วมกับกรมการอนุรักษ์ป่าร่วมกันของชุมชน หมู่ที่ 3 ตำบลโหรา อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้วัตถุประสงค์ของสวนป่าบุบผาราม โดยหลวงพ่อสิงห์ทอง เป็นศูนย์ของการประสานงานและจัดการร่วมกัน</p> <p>เครือข่ายกสิกรรมกสิกรรมกรู๊ปรักษ์จึงประสานขอรับความจากกรุงเทพฯ จำนวน 30 ตัว แล้วส่งมอบให้ ก่อนส่งมอบผู้วิจัยได้ให้คำแนะนำและหลวงพ่อได้เจริญพระพุทธรูปพร้อมกับผู้วิจัยเพื่อความเป็นสิริมงคลให้</p>	<p>สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ</p> <p>การอนุรักษ์ป่าให้เป็นพื้นที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของชุมชน</p>	<p>ชื่อสรุปของผู้วิจัยและเชษฐภคินีเสด็จเยือนสถานศึกษา</p> <p>สัมภาษณ์ (สังคม, สวัสดิ์, วิชัย, วิจิตร, อ่อนสา, ทองวัน, จันทร์, วัลลพ, ทองแดง, ทวี)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความเป็นส่วนหนึ่งสร้างสำนึกให้คนรักษาป่าเพื่อประโยชน์ร่วมกัน 2. ความอยู่ร่วมกับป่า เนื่องจากป่าคือแหล่งอาหารควายตามธรรมชาติที่สมบูรณ์ 3. ความช่วยเหลือสร้างความเข้มแข็งชุมชน เป็นฐานความมั่นคงของชาติ

กิจกรรม/เหตุการณ์	สมมติฐานผู้วิจัย	ข้อสรุปของผู้วิจัยและข้อสังเกตเชิงลึกประเด็นสนใจจากการสัมภาษณ์(สังคม, สวัสดิ์, วิจัย, จิตกร, อ่อนสา, ทองวัน, จันทร์, วิมลพร, ทองแดง, ทวี)
<p>กิจกรรมขับเคลื่อนกิจกรรม ค.กวาศศิโนนา ที่เครือข่ายฯ ได้ร่วมโครงการ "ใช้ชีวิตสวยจากโรงฆ่าสัตว์ร้อยละ ๖๐" เกิดปรากฏการณ์การจัดโครงการดำเนินชีวิตร่วมกับสวย รวมทั้งใช้สวยเป็นสื่อกลางในการแก้ไขปัญหาชุมชน การสนับสนุนอาชีพ รวมถึงสนับสนุนให้เกิดความเข้มแข็งมั่นคงของครอบครัว จึงมีการเชื่อมโยงเครือข่ายฯ จากองค์กรและกลุ่มบุคคลมากขึ้นเรื่อยๆ ถือเป็นโอกาสสะท้อนทิศทางและความคิดริเริ่มของสวยในอนาคต เชื่อว่าแนวคิดนี้ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะชุมชนเองเพียงเท่านั้น แต่ถูกขยายไปสู่พื้นที่อื่นๆ อย่างน้อยก็เป็นการเพิ่มจำนวนสวย อนาคตก็เชื่อว่าจะสามารถให้ผลผลิตดูถูกขยายพันธุ์ไปได้อีก ซึ่งนี่ก็ต้องการช่วยกันสร้างสำนึกให้เครือข่ายอื่นๆ ได้เห็นคุณค่าว่า สวยยังมีคุณค่าสำคัญต่อการดำเนินชีวิต และยังมีบทบาทอื่นๆ ในการอยู่ร่วมกันในอนาคต</p>	<p>สำนึกของเครือข่าย ภายนอกที่อยากจะใช้สวย เป็นสื่อกลางสร้างสำนึกคน และร่วมกันแก้ไขปัญหา บางประการร่วมกัน</p>	<p>1. ภายนอกได้ประสานขอรับควาอย่างต่อเนือง ได้แก่ ชุมชนปากมุง ศูนย์คุ้ม โสมลูกหลานบ้านเหล่าถึง ศูนย์ทรงรัตน์ ศรีสารคาม โรงเรียนเตรียมนายร้อยทุ่งกุลาร้องไห้ ให้อุทธรุทยานวัดป่าบุษบาราม</p> <p>2. สะท้อนได้ถึงคนให้ความสำคัญมากขึ้น</p>

กิจกรรม/เหตุการณ์	สมมติฐานผู้วิจัย	ข้อสรุปของผู้วิจัยและข้อมูลเชิงลึกประเด็นสนใจจากการสัมภาษณ์(สังคม, สวัสดิ์, วิชัย, วิจิตร, อ่อนสา, ทองวัน, จันทร์, วัลลพ, ทองแดง, ทวี)
<p>กิจกรรม/เหตุการณ์</p> <p>ระหว่างเดือนธันวาคม 2555 ได้รับการประสานจากมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ว่าขอใช้พื้นที่โรงเรียนฝึกสอนควาย คน เฒ่า เป็นพื้นที่การเรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิตด้านเกษตรกรรมร่วมกับองค์ความรู้เรื่องควาย โดยเป็นกลุ่มชาวบ้านประเทศไนจีเรีย ที่มีแนวคิดการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมทั้งจะรับแนวคิดและวิธีการบางประการนำไปปรับใช้ด้านเกษตรกรรมให้เหมาะสมกับบริบทประเทศไทย จำนวน 16 ราย ได้ร่วมแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ การสะท้อนกลับของการอนุรักษ์ควายไทย ระหว่างวันที่ 27-28 ธันวาคม 2555 ผู้วิจัยให้เครือข่ายฯ ทำหน้าที่เป็นครูผู้สอน โดยผู้วิจัยทำหน้าที่สังเกตแบบมีส่วนร่วมกิจกรรมและเป็นการสัมภาษณ์ภาษา ในห้วงเวลา 2 วัน ได้เรียนรู้การทำเกษตรกรรมโดยใช้แรงงานควาย การใช้ประโยชน์จากปุ๋ยคอก และเกิดศรัทธาพิศควาย พบว่า กลุ่มชาวบ้านไนจีเรียมีความสนใจเกิดการซักถามประเด็นสนใจอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้น ยังเกิดความเข้าใจร่วมการใช้แรงงาน ปุ๋ยคอก และสนใจพิเศษ คือ เกิดศรัทธาพิศควาย แม้ว่าผู้วิจัยจะไม่มีผู้เชี่ยวชาญการสื่อสารก็ตามด้วยภาษาอังกฤษ แต่ก็จะเห็นประเด็นความสนใจ รวมทั้งได้ร่วมถอดบทเรียนร่วมกัน</p>	<p>สมมติฐานผู้วิจัย</p> <p>1. อาหารเป็นปัจจัยต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกมุมโลก</p> <p>2. อาชีพเกษตรกรรมคือ อาชีพเพียงพลเมืองหากสามารถผลิตได้ก็เลี้ยงตนเองได้ก็สามารถช่วยสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงของชาติ</p>	<p>ข้อสรุปของผู้วิจัยและข้อมูลเชิงลึกประเด็นสนใจจากการสัมภาษณ์(สังคม, สวัสดิ์, วิชัย, วิจิตร, อ่อนสา, ทองวัน, จันทร์, วัลลพ, ทองแดง, ทวี)</p> <p>1. ผู้ที่เข้าใจร่วมกันว่ามูลควาย คือ อินทรีย์วัตถุ (Fertilizer Organic) มีองค์ประกอบของธาตุอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของพืช ไม่ว่าจะอยู่ส่วนใดของโลกก็มีความต้องการสำหรับการใส่ปุ๋ยเกษตรกรเช่นเดียวกัน</p> <p>2. การใช้แรงงานสัตว์ต่อการเกษตรกรรมเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ทุกมุมโลก</p> <p>3. กลยุทธ์การอนุรักษ์ควายของชุมชนหนองเท็ง เป็นกลยุทธ์ที่สามารถสนับสนุนการดำเนินชีวิตภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>4. จะนำแนวคิดที่เกิดขึ้นจากพิศควายไปพัฒนาให้เกิดผลเป็นรูปธรรมในประเทศไทยในเร็วๆ นี้</p> <p>5. (สังคม, สวัสดิ์) เป็นการขยายแนวคิดและสร้างสำนักข้ามประเทศ</p>

ตารางภาคผนวกที่ 5 ข้อมูลบันทึกภาคสนามกลยุทธ์พัฒนาระบบนิเวศน์วิถีกาย

กิจกรรม/เหตุการณ์	สมมติฐานผู้วิจัย	ข้อสรุปของผู้วิจัยและข้อมูลเชิงลึกประเด็นสนใจจากการสัมภาษณ์ (สังคม, สวัสดิ์, วิชัย, วิจิตร์, อ่อนสา, ทองวัน, จันทร์, วัลลพ, ทองแดง, ทวี)
<p>กิจกรรมวิถีชีวิตความดี</p> <p>วันที่ 18 กันยายน 2554 คุณสุกัญญา วิทยากุล ผู้จัดการฝ่ายอาวุโส ส่งเสริมการขายชูปเปอร์มาร์เก็ต 1 บ. เดอะมอลล์ กรุ๊ป กรุงเทพฯ ประสานงานกับผู้วิจัยทางโทรศัพท์ว่า ได้จัดโครงการ “อาหารเจทั่วทิศ ภูเก็ตทั่วไทย” ครั้งที่ 12 ระหว่าง 26 กันยายน – 5 ตุลาคม 2554 ณ เว็นฮอลล์เดอะมอลล์ทุกสาขา การจัดงานครั้งนี้จัดให้มีการ “ใช้ชีวิตความดีจากโรงฆ่าสัตว์” เพื่อเป็นพระราชกุศลในนามของคตสยเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ครบ 84 พรรษา เพื่อมอบให้เกษตรกรในพื้นที่ชนบท โดย บ. เดอะมอลล์ร่วมกับ บ. อิมพีเรียล และ บ. สยามพารากอน โดยประสานว่าอยากขอมอบให้เกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ดมาเลี้ยงเพื่อให้ผลผลิตและให้เกษตรกรมีรายได้ซึ่งเครือข่ายกิจกรรมกาสรณรงค์จะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางการประสานงานทั้งในชุมชนหนองเต็ง และประสานให้กับพื้นที่อื่นๆ ที่</p>	<p>เพิ่มความหรือเพิ่ม จำนวนผู้ชุมชน สนับสนุนการขยาย พันธุ์กรรมควายให้คืน ถูมา</p>	<p>จำนวนผู้สัมภาษณ์: ประเด็นเดียวกัน ร้อยละ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ชุดแรกส่งมอบให้เครือข่ายเป็นควายพ่อพันธุ์ จำนวน 3 ตัว และควายแม่พันธุ์ จำนวน 101 ตัว เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2555 2. (สวัสดิ์, ทองแดง, สังคม, วัลลพ, ทวี) เป็นตัวแทนบุญมาอยู่กับตนเอง (5,5,100) เกษตรกรในชุมชนดีใจ ความเกี่ยวกับทุกตัวถูกเปลี่ยนชื่อใหม่ มักจะมีค่านิยม หรือคำว่า ฟ่าน้ำหน้า (หนู: บุญมา, อ่อนสา: บุญเพิ่ม) 3. (สวัสดิ์, วัลลพ, วิจิตร์) ได้รับการเอาใจใส่จากผู้เลี้ยงเป็นพิเศษ ไม่อยากขายไปไหน เพราะผูกพันที่เขารอดตายมาอยู่กับเรา จะเป็นการทำบาปต่อควายและทำบาปต่อผู้ให้

กิจกรรม/เหตุการณ์	สมมติฐานผู้วิจัย	ข้อสรุปของผู้วิจัยและข้อมูลเชิงลึกประเด็นสนใจจากการสัมภาษณ์ (สังคม, ศาสตร์, วิชาชีพ, วิจัย, องค์กร, ออมสว, ทองวัน, จันทร์, วัลลภพ, ทองแดง, ทวี) จำนวนผู้สัมภาษณ์: ประเด็นเดียวกัน: ร้อยละ
<p>สนใจด้วย โดยควายชุดแรกจะมอบให้เครือข่ายกิจกรรมกาสรนุรักษ์ จำนวน 101 ตัว และจะจัดทำโครงการร่วมกันต่อเนื่องไปเรื่อยๆ กิจกรรมโรงเรียนฝึกสอนควาย คนไหน</p> <p>2.1 วันที่ 23 มีนาคม 2555 เครือข่ายกิจกรรมกาสรนุรักษ์ ร่วมกับชุมชนหนองทิง, อบต. หนองแวง, จังหวัดทหารบกร้อยเอ็ด กองอำนาจการรักษามันคงภายในจังหวัดร้อยเอ็ด (พันตรีสง่า คำถ่าน) ประมาณ 70 คน ร่วมกันจัดอบรมที่ศูนย์พัฒนาพันธุ์พืช (โลกดงอีหูด) ปลูกเสริมป่าชุมชน บริเวณโรงเรียนฯ และปลูกหญ้าพืชอาหารแปลงรวมของชุมชนไว้สำหรับควายในพื้นที่ของโรงเรียน</p> <p>จำนวน 12 ไร่</p> <p>2.1.1 อบรม. สนับสนุนพันธุ์ไม้</p> <p>2.1.2 สถานีพัฒนาอาหารสัตว์ร้อยเอ็ด กรมปศุสัตว์ สนับสนุนพันธุ์หญ้า (เนเปียร์ปากช่อง 1)</p>	<p>1. ให้มีต้น ไม้เป็นร่มเงาสำหรับคนและควาย</p> <p>2. ต้องการให้มีพื้นที่ปล่อยเลี้ยงในช่วงทำนา</p> <p>3. ไม่ต้องไปหาเก็บหญ้าที่อื่น โกลดฯ</p> <p>4. ตำรองขามทำนา</p>	<p>1. เนื่องจากควายเพิ่มขึ้น จึงให้ความสำคัญต่อสุขภาพควาย คอม ไม่สมบูรณ์และจะไม่สามารถให้ลูกได้ ขาดแคลนหญ้า(10:8:80:00)</p> <p>2. สวมพื้นที่ที่ไม่ต้องการให้ส่วนราชการมาขอใช้ประโยชน์ส่วนโรงเรียนฯ ก็จะได้เป็นสัญลักษณ์ในการอนุรักษ์ควาย เป็นที่ให้ชุมชนและคนภายนอกมาใช้ประโยชน์ได้ทุกเรื่อง(10:6:60:00)</p> <p>3. คนทั้งชุมชนได้อาหารจากไม่ ส่วนไปประดูก็สามารถตัดให้ควายกินเป็นอาหารในฤดูแล้ง(10:4:40)</p> <p>4. ต้องการสร้างป่าในที่ใดที่มีของยกให้เมื่อจะได้เป็นที่สำหรับหาของป่าเหมือนสมัยอดีตเมื่อหลายปีก่อน(10:4:40:00)</p>

กิจกรรม/เหตุการณ์	สมมติฐานผู้วิจัย	ข้อสรุปของผู้วิจัยและข้อสรุปเชิงสถิติประเด็นสนใจจากการตีความ (สังคม, สวัสดิ์, วิจัย, วิจัย, อ่อนสา, ทองวัน, จันทร์, วัลลพ, ทองแดง, ทวี) จำนวนผู้ตีพิมพ์: ประเด็นเดียวกัน: ร้อยละ
<p>2.2 วันที่ 30 พฤษภาคม 2555 ผู้วิจัยลงพื้นที่หน้าของนายวัลลพ ตีปราศรีย ซึ่งอยู่ติดกับป่าชุมชน วัดป่าโลกสายและคอนปู่ตา ปรากฏว่าเพื่อไปดูแปลงปลูกหญ้าส่วนต่อที่ปลูกในพื้นที่ว่างหัวไร่ปลายนา จำนวน 3 ไร่ พบว่า กำลังเจริญงอกงามกับเกี่ยวให้ เป็นอาหารควายเกือบทุกวัน โดยได้ขอท่อนพันธุ์จากวันที่ปลูกแปลงรวม พร้อมกับได้ขยายให้กับผู้เลี้ยงควายในเครือข่ายเดียวกันอีก 7 คน ได้แก่ สังคม, ทองแดง, หनु, ทองวัน, วิจัย, หนูคล้อยและวิจัยตร</p> <p>2.3 วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2555 ชุมชนหนองเทิง นำโดยผู้ใหญ่บ้านวิรัช เสาตมภพ นิมนต์พระสงฆ์มาถวายเพลที่โรงเรียนฯ และทำพิธีบิณฑองกอกและหนองเทิง หลังจากที่มีชุมชนอนุญาตให้ลงจับปลา ได้ 1 สัปดาห์ หลังจากนั้นจะไม่อนุญาตให้จับปลา ได้อีก ไปจนถึงเดือนมิถุนายน โดยจะทำเช่นนี้ทุกปี วันนั้นคนในชุมชนออกมาร่วม ไม่น้อยกว่า 100 คน และหลังจากพิธีแล้ว ชุมชน ได้ร่วมหารือการจัดการใช้น้ำให้เป็นประโยชน์ได้ตลอดปี เนื่องจากเกษตรกรรมรอบหนองใช้น้ำจำนวนมากสำหรับปลูกข้าว รวมทั้งได้หารือประเด็นป่าชุมชนวัดป่า</p>	<p>1. หญ้าไม่พอให้ควายกินในช่วงทำนา</p> <p>2. ไม่ต้องไปหาเกี่ยวหญ้าในที่ไกล ๆ</p> <p>1. สงวนพันธุ์ปลา</p> <p>2. ให้น้ำตลอดปี</p> <p>3. ให้มีที่เลี้ยงหรือผูกค่านควาย</p>	<p>หัวข้อสภาพหญ้าไม่พอดังกล่าว (8:8:100:00) เนื่องจากหญ้าไม่พอให้ควายกินในช่วงทำนาและไม่ต้องไปหาเกี่ยวหญ้าในที่ไกล</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. งดใช้น้ำปลูกข้าว ต้องการให้มีน้ำตลอดปี(ส่วนใหญ่เห็นด้วย) 2. รักษาพันธุ์ปลา(ส่วนใหญ่เห็นด้วย) 3. ห่วงว่าควายจะไม่ม่มีน้ำสำหรับได้ลงอาบและกินในช่วงฤดูแล้ง (ผู้เลี้ยงควายเห็นด้วย เนื่องจากไม่ต้องการน้ำให้ควาย เพราะว่ามีแม่เหล่งน้ำธรรมชาติที่อื่นใดเลย)(ทองแดง วิจัยตร) 4. สงวนพื้นที่ป่าไปให้เป็นแหล่งอาหาร เช่น เห็ด ผัก 5. ต้นไม้และหญ้ารอบป่าจะได้เจริญดีจากที่ควายและบวควายจะเป็นที่สำหรับหากินของคน (วัลลพ)

กิจกรรม/เหตุการณ์	สมมติฐานผู้วิจัย	ข้อสรุปของผู้วิจัยและข้อมูลเชิงลึกประเด็นสนใจจากการสัมภาษณ์ (สังคม, สวัสดิ์, วิชัย, วิจิตร, อ่อนสา, ทองวัน, จันทร์, วัลลพ, ทองแดง, ทวี) จำนวนผู้สัมภาษณ์: ประเด็นเดียวกัน: ร้อยละ
<p>กิจกรรม/เหตุการณ์</p> <p>โลกสายมีความจำนวนมากช่วงหน้าฝนที่ผ่านมาได้เข้าไปเขียนย้ำต้นไม้ภายในวัด และนับวันจะเพิ่มมากขึ้นทุกวัน โดยให้ลูกถามภายนอกกรอบป่าได้</p> <p>2.4 หลังเที่ยวข้าวเดือนธันวาคม 2555 ผู้วิจัยได้มีส่วนร่วมในการเที่ยวข้าวในแปลงสาธิตของโรงเรียน 6 ไร่ โดยได้ลงแขกเกี่ยวข้าว มีชุมชนมาร่วมด้วยประมาณ 50 คน พร้อมต่อข้าวมากินกันด้วย เห็นว่าหลายคนเก็บฟางข้าวจากนาใส่รถบรรทุกเข้าชุมชน ทิ้งที่ส่วนราชการ สำนักงานเกษตรกรรมก็ได้เผาทำลายหรือเอากลับไว้ให้ป้อนหมูในปีต่อไป ปรากฏว่า ไม่มีผู้เผาทำลายฟางข้าวเลย นอกจากนั้น ยังได้วางแผนไม่ให้เกิดความเสียหายในนาของตัวเองเลย จึงเป็นประเด็นสงสัยว่า ฟางข้าวเป็นวัสดุที่ถือเอาแต่ใจแต่ก็ยิ่งหวงแหน หรือแหม่แต่ไปตระเวนหาซื้อในพื้นที่ไกลๆ</p>	<p>เก็บไว้เป็นอาหาร</p> <p>ตำรองให้ควายยาม</p> <p>หน้าแล้งหรือทำนา</p> <p>หรือในคอกเวลา</p> <p>กลางคืน</p>	<p>1. ห่วงใยความเรื่องอาหารจะได้สมบูรณ์ไม่พอมหาถูกได้</p> <p>2. หมุนเวียนถึงเหลือใช้ให้เกิดประโยชน์กับควายมากที่สุด ซึ่งสมัยก่อนควายให้เข้ากับคน คนก็ต้องตอบแทนควาย</p> <p>3. มีวิธีการเก็บรักษาฟางข้าวแบบต่างๆ โดยได้ความรู้จากพ่อแม่เคยสอนมาและจดจำมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งรักษาไว้ได้นาน แต่ปัจจุบันมีการอัดฟ่อน โดยรถยนต์ ก็มีความสะดวกไม่เปลืองพื้นที่เก็บรักษา</p>

กิจกรรม/เหตุการณ์	สมมติฐานผู้วิจัย	ข้อสรุปของผู้วิจัยและข้อมูลเชิงลึกประเด็นสนใจจากการสัมภาษณ์ (สังคม, สวัสดิ์, วิจัย, วิจัย, อ่อนสา, ทองวัน, จันทร์, รัตพล, ทองแดง, ทวี) จำนวนผู้สัมภาษณ์: ประเด็นเดียวกัน: ร้อยละ
<p>กิจกรรม/เหตุการณ์</p> <p>2.5 วันที่ 27 พฤษภาคม 2555 ผู้วิจัยลงสังเกตพื้นที่วิจัยเพื่อเก็บข้อมูลเพิ่มเติม ประเด็นการตั้ง “ธนาคารปุ๋ยคอก” เนื่องจากก่อนหน้านี้ นายทองแดง เหมรา ได้นำเสนอแนวคิดการลดต้นทุนทำนาโดยหันมาใช้ปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมี นอกจากนี้ เสนอว่าอยากจะทำปุ๋ยคอกเป็นทุนเงินสำหรับบริหารจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียนฯ ปรากฏว่าพบ นายทองแดง เหมรา กำลังเก็บปุ๋ยคอกตามข้างถนน ซึ่งมีกจะไม่ค่อย ประเด็นสงสัยว่าทำไมต้องเก็บรวบรวมจากข้างถนน ซึ่งมีกจะไม่ค่อยพบเห็น ได้บอขนัก ก่อนนี้เคยสอบถามชาวบ้านว่าไม่จำเป็นให้เป็นปุ๋ยของหญ้าตามข้างถนน ส่วนปุ๋ยคอกที่ได้ก็จะได้เฉพาะในคอกเท่านั้น</p>	<p>สมมติฐานผู้วิจัย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประหยัดปุ๋ยเคมีได้ ไม่ต้องซื้อทั้งหมด 2. ประหยัดได้มากทีเดียว 	<p>1. (ทองแดง) ได้ชี้ควายไม่ต่ำกว่า 50 กิโลกรัม</p> <p>2. ชีควายแห้ง (ปุ๋ยคอก) ขายได้ราคา กิโลกรัมละ 2 บาท ต่อปีก็ได้ไม่น้อย ลดการซื้อปุ๋ยเคมีสำหรับใส่มาข้าวได้มาก</p> <p>3. (สวัสดิ์) อดีตชาวบ้านที่เลี้ยงวัว-ควายจะนำปุ๋ยคอกใส่มาในวันแรกนาหรือวันพิธีมงคลแรกนาขวัญ เป็นธรรมเนียมของชาวบ้านก่อนทำนา พ่อแม่หรือผู้สูงอายุจะบอกให้ลูกหลานนำเอาปุ๋ยไปใส่มาเด็กน้อยในวัน “ออกใหม่ 3 กำ” (จันทร์ทศติ: หมายถึง ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 3) เป็นการถือเคล็ดจะทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ของผลผลิต ถือเป็นวันดี “มือคอบ่อมีปาก มาคอบ่อมีฐี” เป็นวันดีไม่มีคนนำสิ่งอัปมงคลหรือสิ่งไม่ดีเข้าสู่ไร่นา สิ่งที่ดีอยู่แล้วก็จะอยู่กับไร่นาในวันนี้</p> <p>4. (สวัสดิ์) ควาย นาและข้าวแยกกันไม่ออก อยู่ด้วยกันอาศัยกัน</p> <p>5. (สวัสดิ์) แสดงความเคารพต่อแม่ธรณี และแม่โพสพ (ให้ความสมบูรณ์ด้วยปุ๋ยจากควาย) ถึงควายไม่ได้โดนแต่ก็ยังมีความ</p>

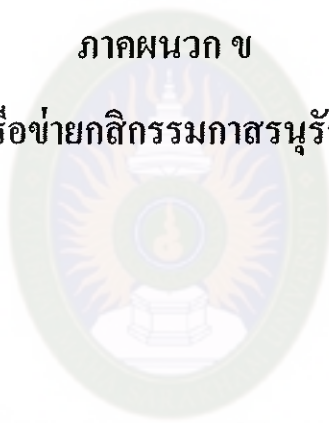
กิจกรรม/เหตุการณ์	สมมติฐานผู้วิจัย	ข้อสรุปของผู้วิจัยและข้อมูลเชิงลึกประเด็นสนใจจากการสัมภาษณ์ (สังคม,สวัสดิ์, วิจัย, วิจัย, วิจารณ์, วิจารณ์, วิจารณ์, วิจารณ์, วิจารณ์, วิจารณ์)
<p>กิจกรรม/เหตุการณ์</p> <p>2.6 ผู้วิจัยเพื่อรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม ประเด็นการใช้ประโยชน์จากควาย โดยได้ลงพื้นที่ที่บ้านนายทองแดง เหมรา พบว่าเป็นผู้มีความรู้เรื่องควายและสามารถคิดค้นหรือคิดแปลงสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ อยู่เสมอ ได้ศึกษาด้านแบบการผลิตแก๊สชีวภาพที่ควายผลิตจากโรงเรียนภาคีวิทย์ จังหวัดสระแก้ว เมื่อครั้งดูงานกับชุมชน โดย อบต.หนองแวงให้งบประมาณดูงาน เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2553 แล้วนำมาพัฒนาใช้เองในครัวเรือน จำนวน 1 บ่อ เป็นบ่อพลาสติกกึ่งฝังดินผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า ประสิทธิภาพจะเป็นอย่างไร สามารถทดแทนแก๊สที่หาซื้อตามท้องตลาดได้มากน้อยเพียงใด จึงให้นายทองแดง ทดสอบประสิทธิภาพ โดยเก็บข้อมูลการใช้รายวันเปรียบเทียบกับการใช้แก๊ส LPG เพื่อผู้วิจัยจะได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ประเด็นประสิทธิภาพและต้นทุน</p>	<p>สมมติฐานผู้วิจัย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประสิทธิภาพเป็นอย่างไร 2. เมื่อเปรียบเทียบกับแก๊ส LPG แล้วสามารถลดรายจ่ายของครอบครัวได้มากน้อยเพียงใด 	<p>จำนวนผู้สัมภาษณ์: ประเด็นเดียวกัน: ร้อยละ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. (ทองแดง) เก็บข้อมูลเวลาการใช้งานต่อเนื่องทุกวัน ใช้งานได้เต็มที่เพราะไม่แรงมาก อาจใช้เวลามากกว่าแก๊สถัง แต่สามารถทำอาหารได้ในแต่ละวัน 2. (ทองแดง) ทุกวันนี้ไม่ต้องซื้อแก๊สถัง ลดรายจ่ายของครอบครัวได้มาก 3. (ทองแดง) "ไม่ต้องลงทุนซื้อควาย คาย 1 ตัว ก็สามารถให้ใช้สดพอสำหรับเติมในแต่ละวัน (1 ถังน้ำ ประมาณ 10 กิโลกรัม) ที่ผ่านมามีหลายคนมาดูงาน และได้ไปติดตั้งให้กับโรงเรียนบ้านหนองยูง 1 บ่อ เพื่อให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้และเป็นเชื้อเพลิงทำอาหารกลางวันของโรงเรียน

กิจกรรม/เหตุการณ์	สมมติฐานผู้วิจัย	ข้อสรุปของผู้วิจัยและข้อมูลเชิงลึกประเด็นสนใจจากการสัมภาษณ์ (สังคม, สวัสดิ์, รัชช, วิจิตร, อ่อนสา, ทองวัน, จันทร์, วัลลภ, ทองแดง, ทวี) จำนวนผู้สัมภาษณ์: ประเด็นเดียวกัน: ร้อยละ
<p>2.7 เครื่องข่ายกิจกรรมการสรรรุกรณ์ ฝึกควาย โถนา เนื่องจากควายที่ ได้รับบริการควายทุกตัวจะ โถนา ไม่เป็นต้องฝึกส่อนก่อน ผู้วิจัยมีส่วน ร่วมสังเกตการฝึกส่อน ระหว่างเดือนพฤษภาคม 2555 ฝึกส่อนควาย 23 ตัว ความรู้และขั้นตอนการฝึกจะเป็นความรู้ที่มีอยู่ในระดับบุคคลอยู่ แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องมีการเตรียมควายและอุปกรณ์ เริ่มตั้งแต่ คัดเลือกควาย ขนาด อายุ สุขภาพ และขั้นตอนการฝึกจนสามารถบังคับ เตือกหรือปล่อยให้เชือกูงให้ โถนา โดยจะมีผู้บังคับ โถและควายคน เดียว ทำการฝึกในแปลงสาริตการฝึกของ โรงเรียนฯ โดยในแต่ละวันผู้ ฝึกจะทำการบันทึกความคิดเห็น ความสามารถและทักษะของควาย หรือบันทึกพัฒนาการทักษะของควาย ดูเหมือนว่าผู้ฝึกจะมีความสูงกับ วิถีเดิมที่เคยปฏิบัติมาแต่อดีตที่เคยใช้ควายทำนามาแต่เดิม บางครั้งก็พูด หยอกล้อสนุกสนานคั่นลง เนื่องจากบางขั้นตอนผู้ฝึก ได้หลงลืม ทักษะตนเองบ้าง เนื่องจากห่างหายมานาน</p>	<p>1. เรียนรู้พฤติกรรม ควาย</p> <p>2. ผู้ฝึกมีความเข้าใจ และทักษะ</p> <p>3. การฝึกต้อง มีขั้นตอน</p>	<p>1. (สวัสดิ์ ทองแดง) วิธีการคัดเลือกควายที่เหมาะสมสำหรับใช้ แรงงาน</p> <p>2. ก่อนการฝึกต้องเรียนรู้นิสัยซึ่งกันและกัน เข้าใจว่าควายมี พฤติกรรมอย่างไร</p> <p>3. การฝึกจะมีขั้นตอนชัดเจน ไม่สามารถข้ามขั้นตอนได้</p> <p>4. (อ่อนสา) หลังจากฝึกใช้งานแล้ว นำควายนำไปใช้งานต่อเนื่อง 4 ราย โดยใช้ทำนา ปลูกยาสูบและปลูกผัก</p> <p>5. (ทองวัน) ภูมิใจที่มีผู้สนใจมาดูและสอบถามอยู่ตลอด แม้จะใช้ เพียงเล็กน้อยแต่ น่าจะเป็นสิ่งที่น่าสนใจสำหรับผู้พบเห็น ยังได้ ถ่ายทอดให้กับนักเรียน นักเรียนเรียกว่าพ่อครู</p>

ภาคผนวก ข
เครือข่ายกตกรรมกาสรนุรักษ์

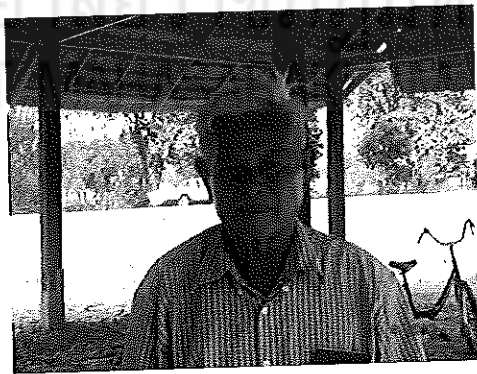
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

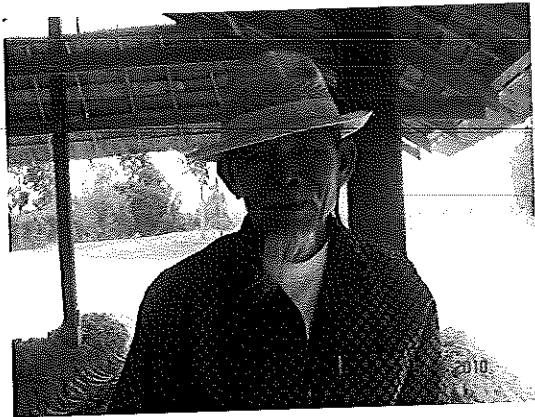
ภาพภาคผนวกที่ 1 นายสวัสดิ์ นาม โลกกลาง

ภาพภาคผนวกที่ 2 นายทองแดง เหมรา

ภาพภาคผนวกที่ 3 นายทองวัน ศรีหาเวช

ภาพภาคผนวกที่ 4 นายอ่อนสา สุจริตน์

ภาพภาคผนวกที่ 5 นายวิชัย เสาศมภพ

ภาพภาคผนวกที่ 6 นายสังคม สมศรี

ภาพภาคผนวกที่ 7 นายจันทร จันทะคาม

ภาพภาคผนวกที่ 8 นายทวี หินแสงไส

ภาพภาคผนวกที่ 9 นายวัลลพ ดีปราศรัย

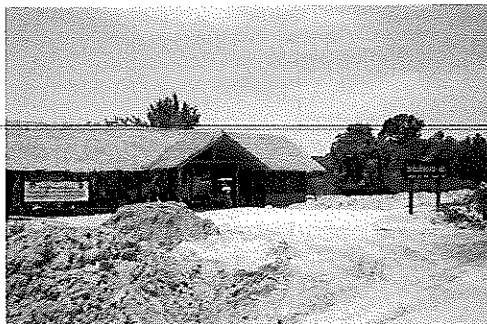
ภาพภาคผนวกที่ 10 นายวิจิตร วันนิจ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาพภาคผนวกที่ 11 ระหว่างก่อสร้าง โรงเรียนฝึกลองควาย คนไถนา : 2554

ภาพภาคผนวกที่ 12 หลังการก่อสร้าง โรงเรียนฝึกลองควาย คนไถนา : 2554

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาพภาคผนวกที่ 13 แปลงสาธิตฝึกลองควาย : 2554

ภาพภาคผนวกที่ 14 การเสวนากลุ่ม : 2555

ภาพภาคผนวกที่ 15 พิธีสู่ขวัญข้าว : 2555

ภาพภาคผนวกที่ 16 พิธีสู่ขวัญควาย : 2554

ภาพภาคผนวกที่ 17 โครงการได้ชีวิตควาย : 2554

ภาพภาคผนวกที่ 18 การสะท้อนกลยุทธ์ต่อ ดร.ลลิต ถนอมสิงห์ : 2555

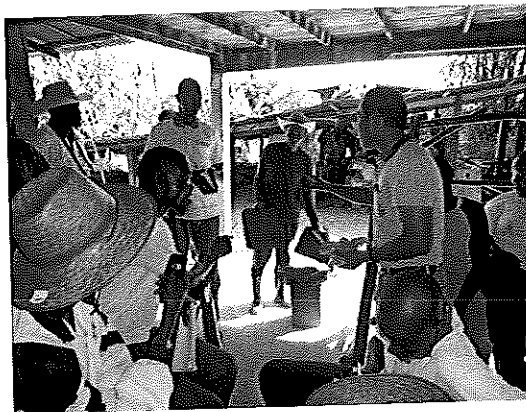
ภาพภาคผนวกที่ 19 เปิดป้ายเครื่องข่ายกสิกรรมกาสรนุรักษ์ : 2555

ภาพภาคผนวกที่ 20 กลุ่มชาวนาประเทศไนจีเรีย : 2555

ภาพภาคผนวกที่ 21 การสรุปบทเรียน : 2555

ภาพภาคผนวกที่ 22 เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น : 2555

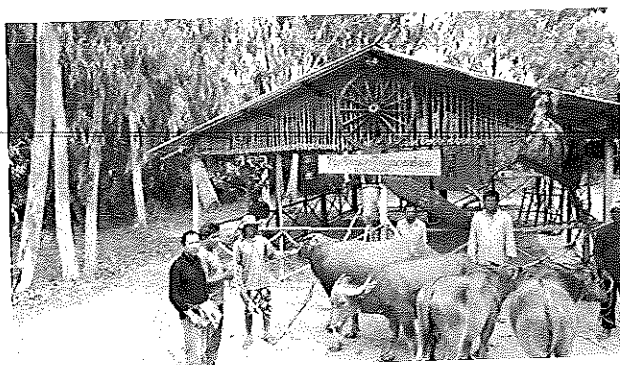
ภาพภาคผนวกที่ 23 วิธีผลิตยากันยุงชี้ควาย : 2555

ภาพภาคผนวกที่ 24 เตาเผาถ่านไม้ผลิตน้ำส้มควันไม้ไล่แมลง: 2554

ภาพภาคผนวกที่ 25 เครื่อง่ายโรงเรียนเตรียมนายฮ้อยทุ่งกุลาร้องไห้ : 2556

ภาพภาคผนวกที่ 26 มอบควาย โรงเรียนเตรียมนายร้อยทุ่งกุลาร้องไห้ : 2556

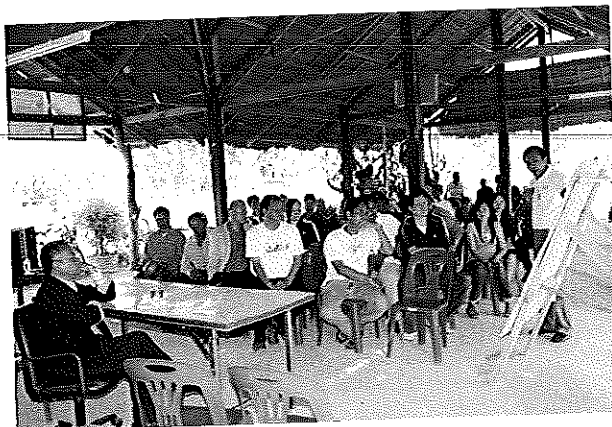

ภาพภาคผนวกที่ 27 แลกเปลี่ยนอาหาร : 2556

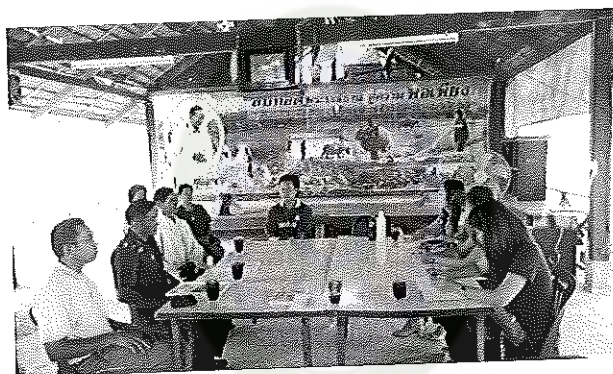
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาพภาคผนวกที่ 28 พิธีมอบควายศูนย์ทรงรัตน์ ศรีสารคาม : 2556

ภาพภาคผนวกที่ 29 ผศ.ดร.บัญญัติ แก้วส่องสะท้อนกลยุทธ์: 2555

ภาพภาคผนวกที่ 30 เครื่องมือของคักรักษาความมั่นคงของชาติ : 2556

ภาคผนวก ง

ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิการทำวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ผู้เชี่ยวชาญการทำวิทยานิพนธ์

1. พระมหาวุฒิชัย ว.วชิรเมธี	จังหวัดเชียงราย
2. คุณหญิง เพ็ญศิริกรัยวิเชียร	กรุงเทพมหานคร
3. พ่อครูบาสุทธินันท์ ปรัชญพฤทธิ์	จังหวัดบุรีรัมย์
4. ผศ. ว่าที่ ร.ต. ดร. อรัญ ชูยกระเดื่อง	จังหวัดมหาสารคาม
5. ดร. เสน่ห์ เสาวพันธ์	จังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้ทรงคุณวุฒิการทำวิทยานิพนธ์

1. นายเรืองศักดิ์ ละทัยนิล	จังหวัดร้อยเอ็ด
2. ผู้ใหญ่นิด สมบูรณ์	โรงเรียนกาสรกสิวิทย์
3. นายบุญมี ไสภัง	โรงเรียนเตรียมนายฮ้อยพุงกุลาร่องไห้
4. นายปรีดา ชิตทรงสวัสดิ์	จังหวัดร้อยเอ็ด